

Wyrok z dnia 3 sierpnia 2005 r.

I UK 358/04

Prawo do emerytury nabytej na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) podlega zawieszeniu z mocy art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) także wówczas, gdy kontynuowanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy dotyczy stosunku pracy, który nie stanowił podstawy nabycia tego prawa.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 sierpnia 2005 r. sprawy z odwołania Marka G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.M. o zwrot nienależnie pobranej emerytury, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 sierpnia 2004 r. [...]

1. z m i e n i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację Marka G. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 12 sierpnia 2003 r. [...],
2. nie obciążył wnioskodawcy kosztami postępowania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 9 maja 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w T.M. zobowiązał ubezpieczonego Marka G. do zwrotu emerytury za okres od 1 września 2002 r. do 30 kwietnia 2003 r., jako nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 10.255,18 zł wraz z odsetkami za okres od 10 września 2002 r., z powodu kontynuacji zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego ubezpieczony świadczył pracę przed dniem nabycia prawa do emerytury, którą organ rentowy przyznał od 1 września 2002 r.

Wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2003 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji. Podstawą takiego rozstrzygnięcia była okoliczność, że Marek G. nie ujawnił pozostawania w zatrudnieniu od 1 września 2000 r. w firmie PPHU „J.”, w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku diagnosty, na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony. Umowę zawarto na okres 5 lat. Stosowne zaświadczenie w tym przedmiocie złożył w organie rentowym dopiero w dniu 26 marca 2003 r. Po przyznaniu emerytury wnioskodawca kontynuował nieprzerwanie zatrudnienie w tej firmie. Sąd pierwszej instancji uznał, że zachodziły podstawy do zawieszenia emerytury na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), wobec kontynuowania zatrudnienia, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony świadczył pracę bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Zdaniem Sądu Okręgowego skutki wskazane w powołanym przepisie powstają gdy nie zostanie zakończona działalność zawodowa, niezależnie od tego w jakim rozmiarze i na rzecz ilu pracodawców była świadczona. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, że zachodziły przesłanki określone w art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a odwołanie ubezpieczonego od decyzji z 9 maja 2003 r., jako niezasadne podlega oddaleniu.

Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony apelacją ubezpieczonego. Apelacja zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego - art. 103 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, przez błędne zastosowanie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi uznał, że apelacja zasługuje na uwzględnienie, bowiem skarżący przeszedł na emeryturę na podstawie przepisu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Zgodnie z tym przepisem nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia i spełniający inne przesłanki, między innymi wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Dlatego też przyznanie skarżącemu prawa do emerytury wiąże się tylko i wyłącznie z pracą nauczycielską. W świetle tego przepisu warunkiem przyznania prawa jest rozwiązanie stosunku pracy, to jest pracy na stanowisku nauczyciela. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi szczególny charakter prawa do emerytury, wynikający z Karty Nauczyciela, nie daje podstaw do zawieszania prawa do świadczenia, na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, w sytuacji, gdy kontynuowanie zatrudnienia nie wiąże się bezpośred-

nio z zatrudnieniem, będącym podstawą do przyznania prawa i jest dodatkowym zatrudnieniem w niepełnym wymiarze czasu pracy. Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Łodzi doszedł do przekonania, że do skarżącego w tym przypadku przepis ten nie ma zastosowania.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok kasacją wskazując naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegającą na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że wnioskodawca jako przechodzący na emeryturę na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela nie miał obowiązku rozwiązania umowy o pracę z drugim pracodawcą, bowiem warunkiem przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej jest rozwiązanie stosunku pracy na stanowisku nauczyciela, a pozostawanie w innych dodatkowych stosunkach pracy nie ma wpływu na prawo do emerytury nauczycielskiej, i tym samym wnioskodawca nie jest zobowiązany do zwrotu emerytury pobranej we wskazanym okresie.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja organu rentowego okazała się uzasadniona. Zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w stosunku pracy jest funkcjonalnie uzasadnione. Przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej wyraża zasadę, że pracownikowi, który nabył prawo do emerytury przysługuje jedno świadczenie - albo emerytura z ubezpieczenia społecznego albo wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia. Zasada ta ma podstawę konstytucyjną. Przepis art. 67 ust. 1 Konstytucji wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa. Pracownik, który osiągnął wiek emerytalny może wybrać status emeryta lub zachować, pomimo nabycia prawa do emerytury, status pracownika. Nie może jednak łączyć bez ograniczeń statusu emeryta i pracownika, a co za tym idzie otrzymywać równocześnie świadczenia z tytułu utraty zdolności do dotychczasowej pracy (wiek emerytalny jest konwencjonalnym wiekiem utraty zdolności do zarobkowania własną pracą) i z tytułu nieprzerwanego kontynuowania zatrudnienia, do wykonywania którego utracił zdolność.

Z art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej nie wynika obowiązek rozwiązania stosunku pracy przez pracownika, który nabył prawo do emerytury. Istotą regulacji zawartej w tym przepisie jest wyeliminowanie (ograniczenie) równoczesnego pobiera-

nia w pełnej wysokości dwóch świadczeń - emerytury i wynagrodzenia za pracę. Jej celem nie jest dokuczenie pracownikom uprawnionym do emerytury, czy emerytom kontynuującym zatrudnienie. Ponadto na władzach publicznych spoczywa nie tylko wynikający z art. 67 ust. 1 Konstytucji obowiązek zapewnienia zabezpieczenia społecznego obywatelom, którzy osiągnęli wiek emerytalny, ale także przewidziany w ustępie 2 tego przepisu obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego niemającym środków utrzymania obywatelom pozostającym bez pracy nie z własnej woli. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej nie narusza także praw nabytych. Nie pozbawia ona bowiem ubezpieczonych prawa do emerytury. Z kontynuowaniem zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy łączy konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymanie jego wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Ustanie przyczyny zawieszenia prawa do emerytury (rozwiązanie stosunku pracy) powoduje wznowienie wypłaty świadczenia.

Zgodnie z powyższym, przyjęć należy, że emerytura nauczycielska nie jest świadczeniem wyłączonym z reżimu wynikającego z ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis art. 88 ustawy Karta Nauczyciela łagodzi tylko niektóre warunki jakie spełniać muszą inni ubezpieczeni objęci ustawą o emeryturach i rentach z FUS, w pozostałych kwestiach odsyła do przepisów tej ustawy.

W wyroku z dnia 19 lutego 2004 r., II UK 274/03 (OSNP 2004 nr 21, poz. 376), Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż przepis art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS dotyczy także mianowanych nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowisku profesora nadzwyczajnego lub zwyczajnego, brak zatem podstaw aby z zastosowania tego przepisu wyłączyć nauczycieli objętych przepisami Karty Nauczyciela. Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2004 r., II UZP 9/04 (Monitor Prawniczy 2005 nr 5, poz. 262), Sąd ten stwierdził, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu, jeżeli emeryt nie rozwiąże wszystkich stosunków pracy, w których pozostawał bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Skoro bowiem dla realizacji prawa do emerytury (jej wypłaty) konieczne jest rozwiązanie umowy o pracę u pracodawcy, na rzecz którego wykonywana była ona bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury (zalecane jest kontynuowanie pracy) ustalonym w decyzji organu rentowego, to tym bardziej konieczne jest rozwiązanie innych (pozostałych) stosunków pracy łączących zainteresowanego.

Z powyższych motywów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. orzekł
jak w sentencji.

=====